

Kanász-Nagy Máté
országgyűlési képviselő

LMP

Tisztelt Képviselő Úr!

A Szociális Munkások Magyarországi Egyesülete (SZMME) köszönettel vette megkeresését a H/3436. és H/3266 számú határozati javaslat véleményezésével kapcsolatban. Az alábbiakban részletezzük a két határozati javaslattal kapcsolatos álláspontunkat.

H/3466. számú határozati javaslat

„1. sürgősen vezessen be kötelező pszichológiai alkalmassági vizsgálatot minden, a gyermekvédelmi, illetve oktatási, nevelési és egészségügyi intézményrendszer valamelyikében kiskorú, illetve fiatalkorú személyekkel kapcsolatos feladatokat ellátó munkavállaló részére, ideértve a nevelőszülőket is.”

A pszichológiai alkalmassági vizsgálat számos szakmai és etikai kérdést vet fel, melyeket az alkalmazás előtt alaposan fel kell tárni és át kell beszélni az érintett szakmákkal. A vizsgálat technikai megvalósítása is erősen kérdéses, hiszen feltétele, hogy legyen az alkalmasság kritériumait objektíven meghatározó elvárásrendszer, a mérésre alkalmas validált pszichológiai teszt, megfelelő számú, feladatra kiképzett pszichológus és a feladat végrehajtáshoz szükséges finanszírozás és infrastruktúra. Jelen pillanatban nem látjuk egyik feltételt sem.

A pszichológiai alkalmasság kizáró jellegű alkalmazása helyett sokkal hatékonyabb lenne a gyermekvédelmi, oktatási és egészségügyi rendszerben a pszichológiai megfelelőséget támogató, segítő szolgáltatások és szakemberek (pl. szupervízorok, pszichológusok, mentálhigiénés szakemberek) alkalmazása, ők nem csak a problémák észlelésében, hanem a területen dolgozók megfelelőségének fenntartásában is segítséget jelentenének.

„2. szigorítsa a kiskorúak, fiatalkorúak internetes pornográf tartalmakhoz, továbbá a közösségi oldalakhoz való hozzáférését kötelező azonosítással, valamint a TikTok nevű közösségi alkalmazáshoz való csatlakozás korhatárának 18 éves korra történő felemelésével”

Számos területen tapasztalati tény, hogy önmagában a tiltás és a kapcsolódó szankciók szigorítása nem oldja meg a kiskorúaknak, fiatalkorúaknak szánt tartalmak elérését. Jelen pillanatban a pornográf tartalmak, az alkohol, a dohánytermékek mind életkorhoz kötött tiltás hatálya alá esnek, melyről tudjuk, hogy semmilyen érdemleges visszatartó vagy akadályozó erővel nem rendelkeznek a fogyasztásban, ezek a tiltások egyszerűen megkerülhetőek. A szigorítás önmagában nem oldja meg a problémát.

A megoldást egy széles körű felvilágosító és oktató program jelentene, mely szervesen beépül a szociális és köznevelési rendszerbe, ennek a feltételeit kellene követelni (pl. hogy vonja vissza a kormányzat a civil szervezetek kitiltását az iskolákból) és megteremteni (pl. az óvodai-iskolai szociális munka erőteljes támogatásával).

„3. jelentős mértékben szigorítsa a büntetését azon személyeknek, akik a rájuk bízott kiskorúakhoz szexuális abúzus szándékával közelednek, vagy erre utaló nyilatkozatot tesznek”

Ez az intézkedés egy morális pánikra adott reakció, szintén nem visz közelebb a megoldáshoz. A jelenlegi jogszabályok elégséges szankciót tartalmaznak az ilyen eseteket illetően, ezek szigorítása nem fog nagyobb visszatartó erőt jelenteni, mert a szexuális kiszexuálások alapvetően nem tudatos döntés eredményei. A pedofil elkövetők jellemzően NEM szexuális abúzus szándékával közelednek a kiskorúakhoz. A nagyobb visszatartó erőt a hatékonyabb felderítés jelenthetne, ami a jelzőrendszer fejlesztésével és a már említett felvilágosító tevékenység javításával érhető el.

A médiában megjelent ominózus pedagógus asszisztensi „nyilatkozat” esetében a helyzet objektív tisztázása mindez idáig elmaradt, a pontos részletek ismeret nélkül, egy média-kampányra építve nem etikus és szakmai intézkedéseket követelni. De e jelenség esetében is fontos(abb) lenne a megfelelő, szexuális magatartást fejlesztő felvilágosító programok támogatása, mint egy-egy elkövető nyilvános megszégyenítése.

„4. tegye kötelezővé a kiskorúak sérelmére elkövetett szexuális cselekményt végrehajtó, vagy arra bízható személyek kötelezőgyógykezelését”

Szakmailag itt is pontosítani kell, hogy nem minden kiskorú sérelmére elkövetett szexuális cselekmény pedofília és mint ilyen, nem kezelhető egységesen. A pedofíliára nincs gyógykezelés, de létezik az 1994 óta szerte a világon bevált COSA modell, mely igazoltan lecsökkenti a 80%-os visszaesési arányt 40% alá. Ennek szakmai támogatása és az ellátórendszerbe integrálása jelentene segítséget.

„5. indítson tájékoztató programot a szülőknek arról, hogyan védhetik meg gyermekeiket a szexuális internetes tartalmaktól, internetes zaklatásoktól”

A kezdeményezést támogatjuk a szakmai feltételek tisztázása mellett. Itt nem feltétlen az államnak kell indítania ezeket a programokat, léteznek ezek a civil szektorban. Az állam szerepe itt a működő programok gyűjtése és azok megvalósításának támogatása forrásokkal, szakemberek képzésével. Itt ismételten felhívjuk a figyelmet a köznevelési törvény 9/A. § (1) bekezdésben foglalt tiltás károkozására, mely a „szexuális kultúrával, nemi élettel, nemi irányultsággal, szexuális fejlődéssel, a kábítószer fogyasztás káros hatásaival, az internet veszélyeivel és egyéb testi és szellemi egészségfejlesztéssel kapcsolatos foglalkozás” területén akadályozza a témában járatos civil szervezetek közreműködését. A kormány a mai napig nem alkotta meg a jogszabályt, mely meghatározza a nyilvántartásba vétel kritériumait, így a civil prevenció programok elhaltak.

„6. az oktatási rendszer minden intézményében, ahol kiskorúak oktatása folyik, írja elő kötelezően a gyermekek és a szülők felvilágosítását az esetleges szexuális zaklatások megelőzésével, az ilyen cselekmény bejelentésével, jogi következményeivel kapcsolatban”

Az előző ponthoz hasonlóan ez a pontot is támogathatónak tartjuk, de a szakmai hangsúlyokat és feltételeket pontosítani szükséges. A felvilágosítást a pedagógusok, egyéb iskolai dolgozók körében is szükségesnek tartjuk, a szülők és gyermekek oktatása mellett, de nem csak a szexuális zaklatással kapcsolatban, hanem minden, sexualitással kapcsolatos témában (pl. fogamzásgátlás). Javasolt erre egy alapos, célcsoport- és témaspecifikus szakmai irányelv kidolgozása, melyet a témában járatos szakemberek készítenek el.

A megvalósításban a civil szektor célszervezetei mellett fontosnak tartjuk az óvodai-iskolai szociális munkások és az iskolai védőnők szerepét, melyek nem párhuzamosan, hanem összehangoltan hajtják végig ezeket a programokat, alkalmazva a korszerű oktatási módszertanokat.

„7. társadalmi célú hirdetésekben hívja fel a figyelmet a kiskorúak sérelmére elkövetett szexuális visszaélések megelőzésre és az ilyen cselekmények jelzésére”

A javaslatot támogatjuk, ismételten jelezve, hogy nagyon fontos a célcsoportnak megfelelő forma megtalálása és a szakmailag helytálló tartalom!

H/3266. számú határozati javaslat

„1. rögzíti, hogy a gyermekek védelmét elsősorban a magyarországi gyermekvédelmi és gyermekjóléti rendszer biztosítja.”

Ez a javaslat ebben a formában túl általános és nem utal arra a problémára, amelyet meg akar oldani.

„2. köszönetét fejezi ki a gyermekvédelmi és gyermekjóléti rendszerben dolgozóknak mindennapos áldozatos munkájukért;”

Önmagában egy országgyűlési határozatba foglalt köszönet már régóta kevés az ágazat és az abban dolgozók problémáinak megoldásáért. Az ilyen szimbolikusnak is alig nevezhető intézkedések pótcselekvésnek minősülnek, amennyiben nem társul hozzájuk valódi, érdemi intézkedéscsomag.

„3. elismeri, hogy a gyermekek védelmének erősítése érdekében a hazai gyermekvédelmi és gyermekjóléti rendszer megerősítése szükséges”

Az előző ponthoz hasonló szimbolikus intézkedés, szükséges annak pontos meghatározása, mit értsünk „megerősítésen”. A jelenlegi kormányzat is azt vallja, hogy megerősítik az ellátórendszert, miközben a gyermekvédelem ürügyén politikai ideológiai intézkedésekkel roncsolja a szakmai szociális szakmai munkáját.

„4. felkéri ezért a Kormányt, hogy készítse el a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény átfogó felülvizsgálatát és terjesszen az Országgyűlés elé egy átfogó törvénymódosítást 2023. szeptember 1-jéig, amely minden tekintetében megerősíti a jogszabályban szabályozott személyes szociális szolgáltatásokat és pénzbeli ellátásokat;”

Elengedhetetlennek tartjuk a TEJES szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szektor felülvizsgálatát, nem csak a gyermekvédelmét. A szociális törvény és a gyermekvédelmi törvény a magyar jogrendszer két fontos eleme, de szükséges lenne a szociális ÉS gyermekjóléti, gyermekvédelmi rendszer integrált, 21. századi elvárásoknak, társadalmi helyzetnek megfelelő integrált újragondolása. Hosszú évek óta a két alapjogszabály technikai módosításai történnek¹, ezek önmagukban már nem tekinthetők elégségesnek.

Ez a folyamatot el lehet indítani 2023. szeptember 1-jéig, de ha a demokratikus elveket, a szakma bevonását komolyan gondoljuk, a felülvizsgálat ebben az időtávlatban nem megvalósítható.

„5. felkéri ezért a Kormányt, hogy dolgozzon ki a gyermekvédelmi jelzőrendszer hatékonyabb működésére, a jelzőrendszer megerősítésére vonatkozó akciótervet és azt terjessze az Országgyűlés elé 2023. szeptember 1-jéig”

A jelzőrendszer jelen pillanatban egységes, nem csak a gyermekvédelmi, hanem a szociális törvény szerinti észlelőrendszert is magába foglalja, ezt a továbbiakban is ilyen formában kell tartani és megerősíteni. A hatékonyság javítását fontos kezdeményezésnek tartjuk, e tekintetben is a szakma bevonásával kell kidolgozni az intézkedéseket. Itt is azt az álláspontot képviseljük, hogy a szankcionálás kevésbé hatékony, megfelelő képzések, a szakemberek támogatása, anyagi elismertségének növelése a kulcstényező. Örvendetes lenne, ha a jelzőrendszeri működés szakmai-módszertani támogatása hatékonyabban működne.

¹ A szociális és a gyermekvédelmi törvény módosításainak száma a mai napig meghaladja a 2800-at!

„6. felkéri ezért a Kormányt, hogy a központi költségvetés tervezése során biztosítsa a szükséges forrásokat a gyermekvédelmi és gyermekjóléti rendszer megerősítése érdekében, különös tekintettel az személyes szociális szolgáltatásokat biztosító intézményi ellátások normatív támogatásának emelésére, a pénzbeli ellátások értékének növelésére és a gyermekvédelmi és gyermekjóléti ágazatban dolgozók bérének emelésére;”

Támogatjuk a javaslatot. Elengedhetetlennek tartjuk, hogy a területen dolgozó szervezetek a működésük költségeihez igazodó állami finanszírozásban részesüljenek (jelen pillanatban a család- és gyermekjóléti szolgáltatás a leginkább alulfinanszírozott ellátások közé tartozik) és az ebben dolgozók megkapják a munkájukhoz méltó béreket! Ugyanakkor fontosnak tartjuk hangsúlyozni, hogy ez nem csak a gyermekvédelemre nézve szükséges, minden szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi intézmény, szolgáltató finanszírozását és az abban dolgozók bérezését egységesen rendezni kell!

„8. felhívja ezért a Kormányt, hogy a szociális szektor, így a gyermekvédelmi és gyermekjóléti rendszer dolgozóinak is a koronavírus-járványhelyzet alatt mutatott példaértékű munkájának megbecsüléseként 2023. március 31-ig egyszeri bruttó 500.000 forint rendkívüli juttatást biztosítson a központi költségvetésből és az ehhez szükséges jogszabályokat alkossa meg.”

Ezt az intézkedést ma már idejétmúltnak nevezhetjük. A szervezeti fluktuáció miatt ennek igazságos kivitelezése is nehézségekbe ütközne. Ezzel szemben fontosnak tartanánk a szociális ágazat általános bérrendezésének sürgős napirendre tűzését. Nagy segítség lenne, ha a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi területen dolgozók rekreációs szabadságot kapnának (néhány évente egy nagyobb, összefüggő szabadság, mely kifejezetten a mentális kimerülés, a kiegész elkerülését szolgálja).

A határozati javaslatokkal kapcsolatban fontosnak tartjuk a társadalmi egyeztetést a szakmai szervezetekkel. A gyermekvédelem munkájának támogatása, hatékonyabbá és eredményesebbé tétele nagy jelentőségű feladat, de csak akkor lehetséges, ha rövid távú intézkedések helyett az ellátórendszer és a szociális problémák szisztematikus, tényszerű és őszinte megismerésére és az erre alapuló újragondolására épül.

Meleg Sándor

SzMME elnök